

Conf. univ. dr. Zsuzsa Selyem
Universitatea Babeș-Bolyai
Facultatea de Litere
Departamentul de Studii Literare Maghiare

**Posibilitățile literaturii inclusive contemporane
în sensibilizarea față de responsabilitățile personale, practicarea acțiunilor în comunitate
și rolul ei în formarea coeziunii sociale**

TEZĂ DE ABILITARE ÎN FILOLOGIE
rezumat

Structura tezei este compusă din trei părți principale: una se ocupă de formarea conceptului de literatură incluzivă în legătură cu tendințele artei contemporane (metamodernism, noul realism, realismul speculativ) și societate (războaie, distrugerea ecologică, monocultura, agricultura dăunătoare sănătății, sărăcia extremă, izolarea, misoginia, agresivitatea, post-adevăr, cruzime etc.); a doua parte conține abordări metodologice privind aplicarea conceptului de literatură inclusivă în situații pedagogice și în construirea perspectivelor comunității universale. Aici, în a doua parte, prezint proiectele mele de cercetare în domeniul prezentat. A treia parte este bibliografia cu lucrările publicate de autorul acestei teze în domeniul literaturii incluzive și lecturi suplimentare pentru a contura cercetarea în viitor.

Literatura inclusivă, în viziunea mea, este un fenomen literar complex, care nu exclude niciun cititor, indiferent de originea acestuia, și nu se supune așteptărilor cititorilor. Pe scurt: literatura incluzivă nu se referă la cine a comis crima, ci la motivul pentru care suntem încă în viață. Așa cum am detaliat în teză, majoritatea operelor literare clasice sunt incluzive, deoarece se poziționează ca o formă de artă, se preocupă de cunoașterea lumii și de condiția umană ca atare (fără a se limita la diferite particularități).

Încep cu o idee exprimată în versurile scrise de Johann Wolfgang Goethe: "Was ist heilig? das ist, was viele Seelen zusammen / Bindet, bünd es auch nur leicht, wie die Binse den Kranz. / Was ist das Heiligste? das, was heut und ewig die Geister / Tiefer und tiefer gefühlt, immer nur einiger macht." Aici avem baza incluziunii: noi, ca oameni, nu suntem în măsură să controlăm lumea noastră, cu toate acestea putem fi uniți printr-o legătură blândă și prietenoasă. În analiza mea, această abordare a incluziunii literaturii presupune o lectură distantă (*distant reading*) și apropiată (*close reading*) în același timp. Citirea distantă nu înseamnă aici o abordare statistică, ci o interpretare contextuală în sensul foarte larg: opera literară este considerată o formă artistică de cunoaștere și este analizată în relația sa cu contextul psiho-sociopolitic și științific (în special matematica, mecanica cuantică și etologia). În ceea ce privește metodele de lectură apropiată, propun să analizăm intens și meticulos textul, relațiile ascunse pe care le construiește, diferitele straturi ale lecturii sale, variațiile limbajelor etc., pentru a putea realiza libertatea, autonomia, puterea și umorul operei literare.

În consecință, conceptul de literatură incluzivă se opune subordonării literaturii scopurilor comerciale, unde profitul cantitativ este prioritizat în fața calității, unde comunicarea este monetizată instantaneu și retorica precede căutarea adevărului. Marketingul în societatea contemporană înseamnă țintirea oamenilor, împărțindu-i strict în funcție de obiceiurile lor de consum. În această societate divizată, industria cărții – doar din motive de supraviețuire – face parte în mare parte din orice altă industrie care produce diferite articole de divertisment în funcție de cuantificarea statistică a așteptărilor grupurilor

țință formate de acestea, fără a oferi nicio șansă de a scăpa din această capcană. Cu toate acestea, așa cum arăt în această teză, literatura contemporană transcende grupurile închise și limitările lor: fie prin construirea unui roman cu cele mai diferite voci (așa cum face Svetlana Aleksievich), fie prin detalierea mizeriei universale și arătarea demnității fiecărei ființe vii (așa cum putem citi în operele lui László Krasznahorkai).

Concluzia și aplicațiile acestei teze tratează diferitele moduri de realizare a puterii eliberatoare a literaturii incluzive și rolul său posibil în educație, în special în educația grupurilor marginalizate. De asemenea, ofer câteva metode de bune practici bazate și pe voluntariatul meu în domeniile educațional și artistic: programe pentru copiii romi din Patarat (groapa de gunoi de lângă Cluj), copiii refugiați ucraineni din Cluj sau participarea la un program care se ocupă de responsabilitățile artiștilor și intelectualilor în timpul războiului din Lviv în 2022 etc. De asemenea, îmi conturez viitorul proiect de a forma o echipă pentru a cerceta posibilitățile de a introduce literatura incluzivă în diferite tipuri de școli, ceea ce ar contribui nu numai la sănătatea mentală a copiilor și a profesorilor, ci și la coeziunea societății noastre.